

Povodom danas, u široj društvenoj javnosti, već gotovo zaboravljenog praznika 8. marta Međunarodnog dana žena, pripremili smo izložbu fotografija iz Narodno-oslobodilačke borbe (1941.-1945.) na kojima su u centru pažnje fotografskog objektiva.

Žene partizanke i drugarice, ratnice s puškama, bombama i revoleverima, žene negovateljice, bolničarke i doktorice, učiteljice i učenice, žene majke i žene domaćice, seljanke i građanke, intelektualke i one bez obrazovanja, članice Saveza komunističke omladine Jugoslavije, Komunističke partije, Antifašističke fronte žena i narodno-oslobodilačkih odbora kao i one koje nisu pripadale niti jednoj stranci ili političkoj opciji.

Žene koje su napustile udobnost svojih građanskih života ili u ratu razorene domove i pridružile se Narodno-oslobodilačkom pokretu, opredjeljujući se, svjesno, za borbu protiv fašizma, nacizma i ustaškog režima, za slobodu, za borbu za ravnopravnost s muškarcima, pravo glasa i emancipaciju na svim poljima društveno-političkog života. U tome ih je vodila ženska snaga, hrabrost i ljubav prema domovini i narodu kojem su pripadale.

Zajedno s muškarcima, svojim suborcima i drugovima, one su jurišale na tenkove i bunkere, po cijenu vlastitog života spašavale ranjene borce, negovale ih, kuhale, prale i šile i podnosile zajedno s njima sve nedaće koje je donosio partizanski način ratovanja.

Žene partizanke uvijek su ostale ženstvene. O tome svjedoče njihove dotjerane uniforme skrojene, sašivene i "kompletirane" iz različitih dijelova ustaških, domobranskih i britanskih uniformi, čiste košuljice čije kragne vire iznad strogih muških uniformi, brižno dotjerane frizure, šarmatno namještene kape titovke, osmjesi na licima, nježnost u očima...

Bilo je teško iz relativno velikog broja sačuvanih fotografija izabrati upravo one koje do sada nisu ili su rijede korištene, a koje će na najočiglednij način ilustrirati život žena – partizanki i drugarica u tim surovim ratnim uvjetima, a da pri tom ne ističemo i ne naglašavamo samo pojedine od tih hrabrih žena. Izbor je ovisio i o broju fotografija za pojedine segmente izložbe, o

zastupljenosti pojedinih regija Hrvatske i jedinica Narodno-oslobodilačke vojske na sačuvanim fotografijama kao suvremenom mediju bilježenja događaja i ličnosti. Pokušali smo istražiti i pronaći ime svake žene zabilježene na fotografiji, odajući im time poštovanje i legitimitet, ali često bezuspješno. Nadamo se da će te nam Vi, budući posjetioци izložbe moći u tome pomoći. Svaka nova informacija nam je dragocjena. Susreli smo se s još jednim problemom u procesu opisa fotografija: nedostatkom stručnih naziva (imenica) koje označavaju ženski rod za niz vojnih dužnosti, rodova i službi (npr. borac – borkinja, komandant – komandantica, puškomitraljezac – puškomitraljeskinja) što izravno upućuje na dotadašnju isključivo mušku dostupnost tim aktivnostima i zanimanjima.

Početak obilježavanja 8. marta kao Međunarodnog dana žena povezan je s akcijama i protestima, koje su predvodile žene socijalističkog i komunističkog opredjeljenja, a u kojima su tražile bolje uvjete rada, poboljšanje položaja u društvu, ravnopravnost s muškarcima i pravo glasa. Kao Međunarodni dan žena 8. mart je proglašen 1910. godine na međunarodnoj ženskoj konferenciji organiziranoj na poticaj II. internacionale u Kopenhagenu, a na prijedlog istaknute njemačke socijalistkinje Clare Zetkin.

Iako je već krajem 80-tih godina praznik izgubio svoju ideološku osnovu prešutno je i tiho izbrisan iz kalendara državnih praznika Republike Hrvatske. Nekoga je, vjerojatno previše asociirao na komunizam.

Svima nama koji smo ga imali priliku obilježavati i slaviti ostao je u sjećanju kao dan iskazivanja poštovanja i ljubavi prema ženama i majkama: buketom cvijeća, poljupcem i sitnim znakom pažnje.

Sva prava koja danas imaju, žene su izborile u krvavoj, teškoj i dugotrajnoj borbi. Mnoge žene još uvijek ta prava nemaju ili su im ona znatno smanjena. Solidarnost prema tim ženama, kao i prisjećanje na sve one koje su se hrabro borile za postizanje tih prava upućuju na činjenicu da nam je taj praznik i danas potreban.

Izložba se može pogledati u prostorijama SABA RH, Pavla Hatza 16, Zagreb (prvi kat) svakog radnog dana od 8:00 do 16:00 sati do 30. travnja 2014. godine.

Ulaz je slobodan.

Katalog izložbe možete preuzeti na ovom linku: [Žene - partizanke i drugarice](#) .

Izložba se može pogledati i na sljedećem linku: [Žene - partizanke i drugarice](#) .